

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 3. srpnja 2024.

Analiza presuda

Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske
zahtjev br. 46598/06

***Hrvatske vlasti nisu poduzele odgovarajuće mjere
zaštite života žrtava nasilja u obitelji***

Bljakaj i drugi protiv Hrvatske
zahtjev br. 74448/12

***Propust policije da iskaže potrebnu revnost
u rješavanju naznaka da počinitelj ima duševne smetnje
doveo je do povrede prava na život***

povreda čl. 2. Konvencije – pravo na život

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od sedam sudaca objavio je 15. siječnja 2009. presudu *Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske* kojom je utvrdio da u predmetu podnositelja došlo do povrede prava na život zajamčenog čl. 2. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda (dalje: Konvencija).

Podnositelji zahtjeva su rođaci preminule M.T. i njene kćeri, V.T., a koju je M.T. dobila u vezi s M.M.-om. M.M. je imao niz sukoba s ukućanima, te je često upućivao verbalne prijetnje svojoj partnerici M.T. zbog čega je iselio iz kuće u kojoj su živjeli zajedno s podnositeljima zahtjeva. Centar za socijalnu skrb Čakovec (dalje: CZSS Čakovec) podnio je prijavu Policijskoj upravi međimurskoj (dalje: PU međimurska) radi prijetnji M.M.-a da ima bombu koju će baciti na M.T. i njihovu zajedničku kćer V.T. M.T. je podnijela kaznenu prijavu protiv M.M.-a zbog višestrukih prijetnji da će ubiti nju i kćer V.T. Iste te prijetnje je ponovio i pred službenicima PU međimurske. Općinsko državno odvjetništvo u Čakovcu podnijelo je optužni prijedlog protiv M.M.-a pred Općinskim sudom u Čakovcu (dalje: OS Čakovec) radi kaznenog djela ozbiljne prijetnje. OS Čakovec je odredio pritvor M.M.-u te ga je po završetku kaznenog postupka proglasio krivim i odredio mu kaznu zatvora u trajanju od pet mjeseci uz sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja tijekom boravka u zatvoru, a po potrebi i nakon toga. Po žalbi M.M.-a, Županijski sud u Čakovcu (dalje: ŽS Čakovec) je skratio sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja na razdoblje trajanja zatvorske kazne, dok je ostatak presude potvrdio. M.M. je pušten iz Zatvora u Varaždinu u srpnju 2006., te je u kolovozu iste godine ubio M.T. i njihovu zajedničku kćer V.T. Istražni sudac Županijskog suda u Varaždinu je izdao nalog za pretragu stana i vozila u vlasništvu osobe osumnjičene da je M.M.-u nabavila oružje, međutim nije utvrđena veza između te osobe i oružja koje je koristio M.M. Županijsko državno odvjetništvo u Čakovcu je odbacilo kaznenu prijavu protiv M.M.-a za ubojstvo M.T. i V.T. jer je počinio samoubojstvo, zbog čega je bio isključen kazneni progon protiv njega. ŽDO Čakovec je zatražilo od PU međimurske prikupljanje mjerodavnih podataka vezanih uz psihijatrijsko

liječenje M.M.-a u zatvoru. S obzirom da u postupku nisu bili utvrđeni propusti osoba zaduženih za izvršenje M.M.-ove zatvorske kazne i određene sigurnosne mjere, istraga je zaključena. Državno odvjetništvo nije odgovorilo na prijedlog podnositelja za rješenje njihovog zahtjeva za naknadu nematerijalne štete zbog propusta vlasti da poduzmu odgovarajuće mjere za zaštitu života M.T. i V.T. Podnositelji nisu podnijeli građansku tužbu za naknadu štete.

Pred Europskim sudom podnositelji su podnijeli dva prigovora temeljem čl. 2. Konvencije. Prvi se odnosio na propust države da spriječi smrt M.T. i V.T., dok se drugi prigovor odnosio na propust države da provede temeljitu istragu njihove smrti.

Europski sud je ponovio da čl. 2. Konvencije nalaže državi poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi zaštitila živote osoba pod njezinom nadležnosti. Navedeno uključuje obvezu donošenja djelotvornih kaznenopravnih odredaba koje će odvrćati od počinjenja kaznenih djela protiv života, popraćenih provedbenim mehanizmima za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje povreda tih odredaba. Članak 2. Konvencije ne smije se tumačiti na način da vlastima nameće nemoguć ili nerazmjeran teret u pogledu ispunjenja pozitivnih obveza (*Osman protiv Ujedinjene Kraljevine*¹, br. 23452/94, st. 116., 28. listopada 1998.). Prema tome, za države će nastati pozitivna obveza kada se utvrdi da su vlasti znale ili su trebale znati za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život određene osobe zbog kriminalnih radnji treće osobe, te da su propustile poduzeti mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će spriječiti taj rizik (*Osman protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 23452/94, st. 116., 28. listopada 1998.).

Razmatrajući jesu li mjerodavne vlasti znale ili su trebale znati da M.M. predstavlja rizik za živote M.T. i V.T., Europski sud je naveo da su domaći sudovi utvrdili da je M.M. kroz duže vremensko razdoblje upućivao prijetnje da će ubiti M.T. i V.T., koje je ponovio pred službenicima CZSS Čakovec i policijom. Naglasio je i činjenicu da su hrvatske vlasti očigledno takve prijetnje smatrale ozbiljnim, obzirom da su M.M.-a osudile na bezuvjetnu kaznu zatvora. Nadalje, psihijatrijskim vještačenjem M.M.-a u tijeku kaznenog postupka, utvrđeno je da on pati od mješovitog poremećaja osobnosti i da mu je potrebno obvezno psihijatrijsko liječenje, kao i da postoji opasnost od ponavljanja istih ili sličnih kaznenih djela. Slijedom navedenog, Europski sud je utvrdio da su domaće vlasti nedvojbeno znale da su prijetnje M.M.-a ozbiljne i da se trebaju poduzeti sve razumne mjere za zaštitu života M.T. i V.T.

Europski sud je potom razmotrio jesu li hrvatske vlasti poduzele sve razumne mjere u okolnostima ovog predmeta da zaštite živote M.T. i V.T. U psihijatrijskom izvješću utvrđena je potreba za kontinuiranim psihijatrijskim liječenjem M.M.-a kako bi mu se pomoglo razviti sposobnost za konstruktivnije rješavanje teških životnih situacija. M.M. je u pritvoru proveo već dva mjeseca i dvadeset i pet dana kada je odluka o određivanju obveznog psihijatrijskog liječenja postala pravomoćna i ovršna. Budući da je bio osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet mjeseci, njegovo psihijatrijsko liječenje do puštanja iz zatvora moglo je trajati svega dva mjeseca i pet dana, što je po mišljenju Europskog suda bilo prekratko razdoblje da bi se riješili njegovi psihički problemi. Također, napomenuo je i da hrvatska Vlada nije uspjela dokazati da je M.M.-ovo psihijatrijsko liječenje tijekom boravka u zatvora uistinu i pravilno provedeno obzirom da je iz dostavljene dokumentacije bilo razvidno da se njegovo liječenje u zatvoru sastojalo od razgovora sa zatvorskim osobljem od kojih nitko nije bio psihijatar. Hrvatska Vlada nije dokazala ni da je upravitelj donio pojedinačni program izvršavanja kazne, a kako je bilo propisano Zakonom o izvršavanju kazne zatvora (dalje: ZIKZ). Europski sud je primijetio da

---

¹ Analiza presude je dostupna na [hrvatskom jeziku](#).

su mjerodavne odredbe ZIKZ-a, kojima se uređuje provedba mjere obveznog psihijatrijskog liječenja, bile vrlo općenite naravi. Iz ovog predmeta je bilo vidljivo da takva općenita pravila ne rješavaju na odgovarajući način pitanje provedbe sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja. Kako je Europski sud naveo, u takvim slučajevima je provedba te mjere u potpunosti prepuštena diskrecijskoj ocjeni zatvorskih vlasti. Takvi propisi trebali bi biti dovoljno detaljni kako bi se mogla ostvariti svrha kaznenih sankcija.

Uz činjenicu da nije bio odgovarajuće psihijatrijski liječen za vrijeme boravka u zatvoru, Europski sud je naveo da nije napravljena procjena njegovog stanja neposredno prije nego što je pušten iz zatvora, a kako bi se ocijenilo koliki je rizik da će izvršiti svoje prethodne prijetnje o oduzimanju života M.T. i V.T. Nadalje, primijetio je i da je OS Čakovec odredio mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja tijekom boravka u zatvoru, a po potrebi i nakon toga, međutim ŽS Čakovec je skratio trajanje te mjere na razdoblje trajanja kazne zatvora jer hrvatsko pravo nije predviđalo mogućnost produženja obveznog psihijatrijskog liječenja nakon odsluženja kazne zatvora.

Slijedom navedenog, Europski sud je smatrao da nisu poduzete odgovarajuće mjere kako bi se smanjila vjerojatnost da M.M. ostvari svoje prijetnje nakon puštanja iz zatvora, te je zbog toga utvrdio povredu materijalnog aspekta čl. 2. Konvencije.

Za utvrđenu povredu podnositeljima je dosuđena pravedna naknada u iznosu od 40.000 EUR na ime neimovinske štete i 1.300 na ime troškova i izdataka.

Europski sud je 18. rujna 2014. objavio presudu [Bljakaj i drugi protiv Hrvatske](#) u kojoj je također utvrdio da je podnositeljima, žrtvama nasilja u obitelji, povrijeđeno pravo na život, ali im nije povrijeđeno pravo na djelotvoran pravni lijek.

Podnositelji zahtjeva su srodnici pokojne M.B.B., odvjetnice iz Slatine, koja je zastupala M.N. u brakorazvodnoj parnici pred Općinskim sudom u Slatini (dalje: OS Slatina) protiv njezina supruga A.N.-a. M.N. je došla u policijsku postaju u društvu A.N.-a tvrdeći da je suprug maltretira. Policijski službenik ih je uputio da sporove riješe u brakorazvodnoj parnici. Idući dan, A.N. je otišao do banke s namjerom da podigne sav svoj novac, te je zaposlenici banke rekao da se više neće vidjeti. Voditelj poslovnice je obavijestio policiju o tom događaju strahujući da bi A.N. mogao napraviti nešto sebi ili drugima. Šef smjene u policijskoj postaji, T.S., je poslao patrolu u banku te je obavijestio policijskog načelnika koji je naložio upućivanje policijske ophodnje na adresu A.N.-a. Policijski službenici su zatekli A.N.-a kod kuće. A.N. im je rekao da se namjerava ubiti. Policijski službenici su o svemu obavijestili drugog voditelja smjene M.T.-a, koji je obavijestio načelnika kriminalističke policije o događaju. Načelnik ga je uputio da odmah obavijesti Dom zdravlja Slatina i Centar za socijalnu skrb Slatina. U međuvremenu, A.N. se vratio u banku i napao voditelja poslovnice zbog toga što je zvao policiju. Potom je otišao do policijske postaje gdje je tražio da mu se objasni zašto ga je tražila policija, navodeći da će sam riješiti svoje probleme. Iz policijske stanice se uputio prema radnom mjestu supruge M.N. gdje je na nju pucao četiri puta. M.N. je preživjela unatoč teškim ozljedama. Zatim je otišao do ureda odvjetnice M.B.B. koju je usmrtio. Policija je pronašla A.N.-a u njegovoj kući s ozljedama glave. Preminuo je idući dan u bolnici. Podnositelji su podnijeli kaznene prijave protiv policijskog službenika M.T.-a zbog krivotvorene policijske evidencije o točnom vremenu upućivanja poziva bolnici i Centru za socijalnu skrb i protiv

načelnika policije zbog zlouporabe položaja i ovlasti jer je propustio pokrenuti kazneni postupak protiv M.T.-a. Općinsko državno odvjetništvo u Slatini (dalje: ODO Slatina) je odbacilo te kaznene prijave. Podnositelji zahtjeva su preuzeli kazneni progon u svojstvu oštećenika kao tužitelja i podignuli optužnicu protiv policijskih službenika pred OS Slatina, koji ih je oslobodio optužbi. Povodom žalbe, Županijski sud u Virovitici je potvrdio presudu OS Slatina. U disciplinskom postupku, Ministarstvo unutarnjih poslova (dalje: MUP) je utvrdilo odgovornost policijskih službenika koji su izvršili propuste u postupku i kaznilo ih novčanom kaznom. OS Slatina je usvojio zahtjev podnositelja za isplatu naknade štete zbog propusta hrvatskih vlasti da zaštite život njihove rođakinje. Po žalbi ODO Slatina, Županijski sud u Virovitici (dalje: ŽS Virovitica) je ukinuo prvostupanjsku presudu i naložio provođenje novog postupka. U ponovljenom postupku, OS Slatina je odbio zahtjev podnositelja kao neosnovan. ŽS Virovitica je odbio žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio prvostupanjsku presudu. Vrhovni sud je odbio reviziju kao neosnovanu i potvrdio presudu ŽS Virovitica, dok je Ustavni sud odbio ustavnu tužbu podnositelja.

Podnositelji zahtjeva su pred Europskim sudom prigovorili da je propust domaćih tijela da poduzmu sve potrebne mjere da je zaštite od A.N.-a doveo do smrti njihove srodnice M.B.B. Također, prigovorili su da nisu uspjeli ostvariti naknadu štete zbog njezine smrti temeljem čl. 13. Konvencije.

Primjenjujući načela utvrđena presudom *Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske*, Europski sud je naglasio da je u ovom predmetu riječ o obvezi pružanja zaštite od mogućih nasilnih djela osoba s očitim psihičkim poremećajima. A.N. se činio psihički poremećenim i opasnim za sebe i/ili druge, što je bilo vidljivo i iz iskaza svjedoka, te iz činjenice da su nadležna tijela smatrala da mu je potreban dodatani liječnički nadzor.

Europski sud je naveo da je A.N. u prošlosti bio sklon zlouporabi alkohola, nasilnom ponašanju prema policiji i obitelji te nezakonitom posjedovanju vatrenog oružja. Iako je iz dokaza vidljivo da je njegovo ponašanje bilo povezano sa zlouporabom alkohola, nisu postojale naznake da su domaća tijela ikada razmotrila to pitanje ili primijenila mjere kojima bi ga prisilila da se podvrgne liječenju. Na dan tragičnog događaja, A.N. je dvaput bio pod neposrednom kontrolom i nadzorom policije, te je pred njima izrazio prijetnje da će se ubiti. Slijedom navedenog, Europski sud je utvrdio da je opasnost za život u ovom predmetu bila stvarna i neposredna te da su vlasti znale ili trebale znati za nju.

U odnosu na mjere koje je država, točnije koje su nadležna tijela mogla poduzeti kako bi se izbjegao rizik povrede prava na život temeljem čl. 2. Konvencije, a propustila su ih poduzeti, važno je naglasiti da te mjere moraju moći pružiti realnu mogućnost promjene ishoda ili ublažavanja opasnosti. Međutim, Europski sud je naveo da ne može sa sigurnošću tvrditi da bi se događaji odvijali drugačije da su vlasti postupile na drugačiji način te je ponovio da test temeljem čl. 2. Konvencije ne zahtijeva da bude dokazano da do ubojstva ne bi došlo „bez“ propusta ili previda vlasti.

Primjenjujući taj konvencijski standard na činjenice ovog predmeta, Europski sud je smatrao da su domaće vlasti već na dan kada je M.N. došla u policijsku postaju u pratnji A.N.-a bile dužne poduzeti razumne mjere i dodatno istražiti navode o A.N.-ovoj prijetnji smrću M.N. što predstavlja kazneno djelo prema hrvatskom zakonodavstvu i što je moglo dovesti do njegova uhićenja ili pritvaranja, a osobito uzimajući u obzir da je policija imala informacije o njegovoj nasilnoj prošlosti. Također, utvrdio je da su dva policijska službenika, koja su s A.N.-

om obavila obavijesni razgovor na dan događaja, propustila poduzeti preventivne mjere nakon njegove prijetnje samoubojstvom.

U takvoj situaciji, kada državni službenici postanu svjesni takve prijetnje dovoljno rano, nastaje pozitivna obveza države temeljem čl. 2. Konvencije koja od njih zahtijeva da spriječe ostvarivanje takve prijetnje svim razumnim i izvedivim sredstvima u danim okolnostima. Obzirom da su mjerodavnim domaćim pravom bile predviđene učinkovite mjere zaštite građana od nasilja mentalno poremećenih osoba, Europski sud je naveo da je upravo takva zakašnjela reakcija policije spriječila liječnika u poduzimanju mjera za procjenu psihičkog stanja A.N.-a.

Slijedom svega navedenog, Europski sud je utvrdio povredu čl. 2. Konvencije.

Glede prigovora podnositelja da nisu uspjeli ostvariti naknadu štete zbog smrti njihove rođakinje, Europski sud je naveo da podnositelji zahtjeva u ovom predmetu nisu naveli propuste u kazenoj ili disciplinskoj istrazi o okolnostima povezanim sa smrću njihove rođakinje. Obzirom na djelotvornost građanskih pravnih sredstava, primijetio je da su podnositelji zahtjeva imali mogućnost podnošenja tužbe za naknadu štete sukladno čl. 13. Zakona o sustavu državne uprave², te je istaknuo da su građanski sudovi meritorno razmotrili njihove zahtjeve i pružili dostatne razloge za svoje tumačenje mjerodavnog domaćeg prava.

Zaključno, Europski sud je utvrdio da nije došlo do povrede čl. 13. Konvencije.

Za utvrđenu povredu podnositeljima je dosuđena pravedna naknada u iznosu od 20.000 EUR na ime neimovinske štete.

Izvršenje

Nadzor nad izvršenjem ove dvije presude zatvoren je završnom rezolucijom Odbora ministara (OMVE) [CM/ResDH\(2020\)227](#) od 21. listopada 2020.

U oba predmeta, počinitelji su počinili samoubojstvo nakon ubojstva srodnika podnositelja zahtjeva, te zbog toga nije bilo moguće provesti novu istragu tih slučajeva. U predmetu *Bljakaj i drugi protiv Hrvatske*, hrvatski sudovi su podnositeljima zahtjeva dodijelili naknadu štete povodom građanske tužbe zbog neodgovarajućeg odgovora države na ubojstvo njihove rođakinje. Podnositelji zahtjeva u predmetu *Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske* nisu iskoristili mogućnost traženja naknade štete od države. U oba predmeta, podnositeljima zahtjeva je isplaćen iznos dodijeljene naknade neimovinske štete.

Opće mjere izvršenja odnosile su se na uspostavu sveobuhvatnog mehanizma za zaštitu od nasilja u obitelji. Donesene su [Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje 2011.-2016.](#) i [Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017.-2022.](#) Hrvatska Vlada je 2019. usvojila [Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji](#) kojim su određena opća načela postupanja policije, pravosuđa, zdravstvenih djelatnika, probacijskih službenika, centra za socijalnu skrb i drugih nadležnih tijela. Iste te godine je uspostavljen i Nacionalni tim za sprječavanje i borbu protiv nasilja u obitelji koji prati provedbu nacionalne

---

² Čl. 13. Zakona o sustavu državne uprave (NN 75/1993, 92/1996, 48/1999, 15/2000, 127/2000, 59/2001) „Štetu koja građaninu, pravnoj osobi ili drugoj stranci nastane nezakonitim ili nepravilnim radom tijela državne uprave, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno pravnih osoba koje imaju javne ovlasti u povjerenim im poslovima državne uprave, naknađuje Republika Hrvatska.“

politike za zaštitu od nasilja u obitelji i usmjerava rad županijskih timova. Ministarstvo pravosuđa je osnovalo sedam odjela za pomoć žrtvama, uključujući i Nacionalni pozivni centar. Također, povećani su naponi da se žrtvama omogući dobivanje stambenog prostora koji financira država.

Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2011. i 2015. uvedena je definicija kaznenog djela nasilja u obitelji, te su uvedene nove zaštitne mjere protiv počinitelja kaznenih djela počinjenih na štetu članova njihove obitelji, dok je 2020. za kazneno djelo nasilja u obitelji uvedena minimalna kazna zatvora u trajanju od jedne godine. Nadalje, Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji iz 2018. u hrvatsko zakonodavstvo su preuzeta načela iz [Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji](#) (Istanbulska konvencija), koja je u Hrvatskoj ratificirana iste te godine. Organizirane su i odgovarajuće obuke i mjere podizanja svijesti za pravosudna i izvršna tijela. Zakon o probaciji iz 2018. je propisao obvezu da obučeni probacijski službenici procijene rizik ponovnog počinjenja kaznenog djela prije reintergracije počinitelja u društvo, kao i prava i obveze probacijskih službenika u svakoj fazi kaznenog postupka, te nakon izlaska počinitelja iz zatvora. Nadalje, pojačan je nadzor nad izvršenjem psihosocijalnog tretmana izrečenog u prekršajnom postupku, dok je određeno da se u slučaju nedostatka ovlaštenih stručnjaka u zatvorskim bolnicama obvezno psihijatrijsko liječenje može provesti u redovnim bolnicama.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2024. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava